

ZLINSZKY JÁNOS, AZ ETIKUS EMBER

LÁBADY Tamás
c. egyetemi tanár (PPKE JÁK)

Zlinszky János emberi és jogászai nagyságát, a zseni szerénységét és a magyar géniusz alázatosságát aligha lehet 10-15 percre bezsúfolni. De nyilvánvalóan egy egész napos konferencia se elegendő erre. A ráemlékezésre, személyére és alkotásaira való remniscenciára felkért előadónak választani kell: bemutatni az alkotót – töredékesen – alkotásain keresztül, vagy bemutatni az átlagot messze felülmúló embert, a mélyen hívő és *etikus személyt*, a családfőt és a *Katolikus Egyetem* juristáinak atyját, mindazokat a kimeríthetetlen emberi értékeket, amelyekkel megáldotta a kegyelem.

Én azt választottam, hogy egyetlen könyvén – a sok tíz közül – mutatom be emberi és szakmai nagyságát, amelyet már – szinte munkássága összegezéséeként – írt és ajándékozott vele meg bennünket. Ez könyv a 2007-ben a *Szent István Kiadónál* megjelent *Közéleti-jogászai etika a gyakorlatban* című nagyívű munkája,¹ amelynek alapján felvázolhatom arcképvázlatát, még akkor is, ha – *Pál apostol* nyomán – vállalom, hogy csak a „tükör által homályosan” láthatjuk őt, de a homályon át is felismerhetjük azt az apostoli – misszionáriusi lelkületet, amellyel mi magunk is gazdagodhatunk. Mégpedig a legnagyobb gazdagsággal.

Ez a könyv egy intellektuálisan *etikus ember* szenvedélyes krédója alkotmányosságról, jogról és igazságosságról, szabadságról és humánus erkölcsiségről, transzcendens és emberi értékrendről, világnézeti és politikai elkötelezettségről, egyéni vágy és közösségi kötelesség összhangjáról. Mintha az ember *Arany János Őszikéi*-t olvasná prózában. Minden részletéből kisüt a fiatalág számára eszményeket állító, és általuk megközelíthetetlen talán leggazdagabb és legteljesebb emberi érték: *a végső bölcsesség*, amely szinte már egy másik, szebb és jobb világból forrásozik. Ha nem volna a *Trilogie der Leidenschaft*, és nem volnának *Arany Őszikéi*, a teljesség hiányozna a költészetből. *Zlinszky János* könyve valami olyasmit ad a jogtudományunknak, mint *Goethe* és *Arany* időskori lírája a költészetnek, olyasmit, mint amiben a jogi és etikai gondolkodás minden lényeges eleme együtt van, és ez nem más, mint a *befeje-*

¹ ZLINSZKY JÁNOS: *Közéleti-jogászai etika a gyakorlatban*. Budapest, Szent István Kiadó, 2007.

zetség, a teljesség. A szerző jogi és etikai világgképének ez a teljessége abroncsolja össze az amúgy rendkívül sokrétű, szakadékos időskori életművet, amely az idős jogász férfikora legérettebb esztendeinek tövistermése, és a tövisekre adott válasza.

A szerkezetileg remek egységbe foglalt munkában a rendszerváltás, a „jogállami forradalom” első tíz éve utáni időszakban vagyunk. Az eleven hagyomány és a formálódó jövő, a latin antikvitás és a magyar modernség, az európai élet mozgása és a nemzeti érzés fonódik össze benne hitelesen úgy, hogy nemcsak újat mond, de a régít is őrzi.

A szerző egységbe foglalt egyes írásaiban rendre felsorakoznak a rendszerváltás tíz év utáni torzói: a közdolgok visszásságai, a kibontakozó újkapitalizmus sivatagosodó, mechanizálódó anarchiája, a törvényből kibillent emberek, intézmények és intézkedések sokasága, a társadalom züllött oldalának a „haláltánc”, mint Arany János legkeserűbb és legjövőtlenebb balladájában, a *Hid-avatásban*, és mindenütt ott van a mélyen etikus ember mindezek ellen forduló kemény tusakodása. A tárgyilagosan ábrázolt valósággal, a rendszerváltás eszményeinek erodálódásával szembeni ítéleteiben a transzcendens és a természetes humanitásban gyökerező erkölcsiség, az Alkotmány betűjéhez és értéktartalmához való hűség, a politikai felfogás tisztasága és lényegre törő realizmusa érhető tetten, amely mindenkor és mindenki számára tiszteletet parancsoló marad.

Az egyes írások és az írásban rögzített előadások sorai között felvonul a jogállam és a demokrácia torzulásainak megannyi protagonistája: a *neoliberális pártelnök*, aki a vallást a magánszféra rezervátumaiba tartozónak állítja és a közdolgokból kitessékeli; a *sikerdíjas ügyvédnő – bírójával együtt* –, akinek magánvagyon a közvagyon terhére több száz millióval gazdagodott; a magát nyíltan *homoszexuálisnak* valló *teológus*, aki az egyenlő bánásmód sérelmét és diszkriminációt lát abban, hogy teológiai tanulmányait nem folytathatja; a mellette asztalverő érveket harsogó *miniszterek* és a velük együtt harsánykodó *média*, sőt, az ügyben első fokon eljáró *bíró* is; a *vagyonbukott bankár*, aki vagyonát közszereplőknek adott kedvezmények miatt veszítette el, s akinek tőkéjét ezután közpénzekből pótolták; az *egészségügyi miniszter*, akinek intézkedései súlyosan sértették a vallásszabadság alkotmányos alapját, és akinek a nevéhez fűződő *kórház törvény* oly sok alkotmányos kihágás forrása lett; aztán – mint a *Hid-avatásban*, már „*nem is egyenként – seregben / Czikázva jönnek*” egyes politikusok, képviselők, bírák, parlamenti bizottságok, pártválasztmányok és egyebek, akik sorozatosan átlépnek az alkotmányon és a törvényeken, de legalábbis a jogot és az erkölcsöt *heteronom* viszonyban állónak mondják, mint *Jürgen Habermas*, a nagy hatású frankfurti filozófiaprofesszor, aki szerint a jog értelmezése és alkalmazása körében erkölcsi kategóriák érvényesítésének nincs helye.

Azt tudhatja meg az olvasó *Zlinszky* professzor könyvéből, hogy a jog értékrendjét devalváló e nézetekre, teorémákra, a jogállami demokratikus rendszerváltás torzulásainak a valóságban megjelenő tényállásaira mi az igaz értékeket hordozó, *tiszta közéleti és jogászai etika válasza*. S miközben az olvasót meggyőzik a lelkébe beépülő hiteles válaszok, az egyes epizódok egymásutániségában kibontakozik a tudós alkotó teljes személyisége: egészen rendkívüli antik műveltsége, szoros kötődése az európai jogi kultúrához, nemzeti érzülete, vérbeli jogászai kvalitása, aki hol közjogászként, alkotmányjogászként, hol a magánjog és a római jog professzoraként, tudós elméleti el-

meként vagy éppen gyakorló jogászként mutatja magát, nyitja ki páratlan szellemét és nem utolsósorban világnézetének szigorát, hogy az olvasó teljes nagyságában ismerje fel korunkban a legnagyobb tiszteletet kiérdemlő és oly ritka *etikus embert*.

A szerző műve – műfaját tekintve – *egyetemi tankönyv. Kiegészítő tananyag és kötelező olvasmány* a jogi és etikai felsőfokú képzésben résztvevő egyetemi hallgatók számára. Ugyanakkor sokkalta *több* is annál. Haszonnal forgathatják a közéleti emberek, hívők és nem hívők egyaránt. Sőt, *Zlinszky* professzor írásának el kellene jutnia minden *politikushoz*, ott kellene lennie valamennyi parlamenti és önkormányzati *képviselő* és minden *közéleti szereplő* asztalán, a *bírói pulpitusokon* és az *ügyvédi irodákban*, mégpedig nem a porosodó polcokon, hanem *kéznél, elől*, hogy naponta beleolvashassanak. A könyv egyes részeinek koherens összeállításából egyé-kovácsolódott, a *teljességet* tükröző mondanivalóját át kell, hogy vegye a *média*. A könyv etikai hitvallásának el kell jutnia *az emberi szívekbe*.

Hiszen ez a könyv rólunk szól. Arról, hogy milyen országban és hogyan akarunk élni. Arról, hogy át akarunk-e lépni az Alkotmányon és a törvényeken, vagy szívünkbe vésődik az etikai parancs: *a törvények betartása és tisztelete*. Alkotmányos jogállamot, jogbiztonságot, igazságosabb és testvériesebb világot akarunk-e, vagy a neoliberaisok egoista, szaggatott, atomjaira széthullott individualista világát. Szingliként élni – magzatainkat megölve – a magány hómezőin, mint *Ibsen Brandja*, vagy olyanokká válni, mint akikkel *Peer Gynt* a kairói örültek házában találkozott, vagy megteremteni az élet civilizációját. Egyáltalában akarunk-e élni, tisztelni és szeretni a teremtett világot és a teremtett életet és megteremteni az *élet civilizációját* a halál civilizációja helyett? *Zlinszky János* etikai könyve *az életre voksol. Mint ahogy ő maga is. És ezen nem változtat halála sem. Mert halálával tanítása egy másik világból süt ránk ezüstös sugarakat*.

